

‘Jullie hebben ons nodig, maar jullie willen ons niet’

Poolse flexwerkers zijn essentieel voor de Betuwe, maar voelen zich buitengesloten. ‘Het wordt steeds een beetje erger’

Lisa van der Velden
Tiel

Flipje staat met zijn rug naar hen toe, en zo voelt het ook. In het centrum van Tiel zijn zelfs op een zonnige avond weinig zielen te vinden, maar achter het standbeeld van het Betuwse fruitbaasje is het druk. Polo Market, staat in rode neonletters op de gevel van de supermarkt waar mensen in en uit lopen. Polo Market is Pools.

‘Pools brood, Poolse worst, alles hier is Pools’, zegt medewerker Natalia (28) trots. Onze ‘Smetana’, dat is Poolse crème fraîche, is elke avond uitverkocht. Nederlanders vinden het ook lekker.’

Natalia wil eigenlijk altijd wel terug naar Polen, geeft ze leunend tegen een vrieskast toe. ‘Maar nu helemaal.’ Nu, omdat Polen in Tiel worden gediscrimineerd, vindt ze. ‘Het wordt steeds een beetje extra erger.’ Maar ook nu, omdat ze zwanger is, wijst ze op haar buik. ‘Ik wil niet dat mijn kinderen straks geen woning kunnen vinden, of niet kunnen uitgaan.’

In de Polo Market is het nieuws over twee Tielse kroegen waar Polen niet langer welkom waren — en na veel ophef weer wél — een paar dagen later nog steeds onderwerp van gesprek. Niet omdat Natalia en haar collega’s zo graag naar café De Tijd of danscafé De Kikker wilden: ‘Poolse mensen hebben hun eigen bar.’ Wel omdat de baas van die cafés in hun ogen niet de eerste Tielenaar is die hen buitensluit.

Begin april berichtte de gemeente Tiel, waar Poolse flexwerkers bijna 10% van de bevolking uitmaken, ook al dat hun huisvesting zal worden begrensd: maximaal vier arbeidsmigranten per huis en maximaal 10% ‘Polenhuizen’ per straat. Hoewel Tiel niet de eerste gemeente is die dit doet, kwam de beslissing hard aan in de Poolse gemeenschap. ‘Ineens zei de gemeente: geen Polen meer’, zegt een oudere collega van Natalia, die niet met haar naam in de krant wil. ‘Terwijl Poolse mensen nu ook al geen huis kunnen vinden, omdat niemand aan ze wil verhuren. Dat is niet leuk. Dat is racisme.’

Twintig minuten verderop, in het kolossale magazijn van Albert Heijns dis-

tributiecentrum in Geldermalsen, zegt ook de Poolse David (21) zich niet overall welkom te voelen. ‘In vakantiepark De Goudsberg in Lunteren, waar ik woon, mogen we ook niet in de gym en het zwembad komen’, zegt hij. Echt rouwig is hij er niet om. ‘Dan doe ik toch andere activiteiten.’

Een campingmedewerker bevestigt dit toegangsbeleid. ‘Die faciliteiten zijn alleen voor onze campinggasten. Wij willen dat graag gescheiden houden.’

David is een van de zeventienhonderd uitzendkrachten die het AH-distributiecentrum dag en nacht draaiende houden, en van hen is iedereen Pools. Vanaf de hoge balustrade lijken ze zich als mieren door het magazijn te bewegen. Op de vloer is een wegnet getekend, met voetpaden, verkeersborden en Poolse veiligheidsvoorschriften. Wie de rijbaan voor heftrucks wil oversteken, doet er goed aan eerst naar links en rechts te kijken.

Net als veel andere intermediairs coördineert uitzendbureau Otto Workforce niet alleen Davids werk in Nederland, maar ook zijn huisvesting: hij deelt een vakantiehuysje met drie andere Polen. De huur brengt Otto wekelijks in mindering op zijn loon, dat iets boven de € 12 bruto per uur zit. Voor flexwerkers zoals David is dat nog altijd genoeg om het thuisland voor te verlaten, ook al trekt de economie in Polen aan. Hoelang hij blijft, hangt van het geld af. ‘Eén, misschien twee jaar.’

In een aantal opzichten voldoet David aan het clichébeeld dat veel Nederlanders van de Poolse arbeidsmigrant hebben: jong, man, wonend in een ‘Polenhuys’ en tijdelijk hier. Uit CBS-cijfers blijkt echter dat een derde van de 63.000 Polen die in 2011 naar Nederland kwamen, is gebleven. Davids collega Anna (32) bijvoorbeeld piekert er niet over terug te gaan. ‘I like it here’, vertelt ze terug te gaan. ‘Het was met pakjes sigaretten vult. ‘Als het kan, blijf ik ‘forever’.’

Otto Workforce en ook VDU, de grootste leverancier van Pools personeel in de Betuwse fruitteelt, storen zich — deels uit eigenbelang — aan die beperkte Nederlandse blik. Zeker nu de verhoudingen in Tiel op scherp staan willen ze het beeld bijstellen. Polen, zeggen ze, zijn in de eerste plaats vooral de mensen die

onze economie draaiende houden.

‘Van Henk Kamp, die werkloze Polen wilde uitzetten, tot Wilders met zijn Polenmeldpunt: het is altijd in of rond verkiezingstijd’, zegt Otto-directeur Frank van Gool. ‘Nu in Tiel ook. Natuurlijk kan veel shortstay in woonwijken overlast geven. Maar als we dat willen oplossen met een complex met zeshonderd shortstay-plekken op een industrie terrein in Geldermalsen, stemmen bewoners ook tegen. Het komt erop neer dat Polen ons huis mogen schilderen of schoonmaken, maar dat ze zelf nergens mogen wonen. Terwijl er volgens expertisecentrum Flexwonen 100.000 geschikte woonplekken voor arbeidsmigranten te weinig zijn. Dat is een beetje hypocriet.’

Ook VDU-eigenaar Cees van Doorn spreekt van een ‘dubbele moraal’. ‘Tiel is Flipje en Flipje staat voor de Nederlandse fruitteelt. Maar weten mensen wel wie dat fruit plukt, sorteert en verpakt?’ AH-locatiemanager Yvonne Poels heeft zo haar eigen vergelijking: ‘Mensen willen dat wij de voorraden in de supermarkten constant aanvullen, maar vinden de vrachtwagens die daarvoor nodig zijn vervuilend of vervelend. Zo is het ook een beetje met Poolse arbeidskrachten. Producten moeten er zijn, maar hóe ze er komen, willen we niet zien.’

Volgens de burgemeester van Tiel willen Nederlanders best het werk van Polen doen, maar zijn er simpelweg niet genoeg mensen. Onzin, zegt Van Gool van Otto Workforce. ‘Wij doen af en toe trajecten om Nederlanders in de WW en de bijstand aan het werk te krijgen, want er zitten een paar honderdduizend mensen op de bank. Maar het aantal aanmeldingen is altijd op één hand te tellen.’

Het AH-distributiecentrum heeft dezelfde ervaring. Volgens locatie-manager Yvonne Poels haakten bij een

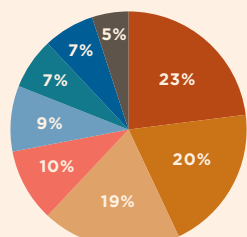

David, een van de vele Polen in het AH-distributiecentrum in Geldermalsen, weet nog niet hoelang hij in Nederland blijft.

FOTO: KEES BEEKMANS/VERBEELD

Dit werk doen Polen in Nederland

Polen waren in 2016 werkzaam in:

Polen waren in 2016 werkzaam in:

- Verhuur/zakelijke dienstverlening/ uitzendkrachten
- Groot- en detailhandel/ reparatie van auto's
- Industrie
- Gezondheids- en welzijnzorg
- Bouwnijverheid
- Vervoer en opslag
- Overig
- Landbouw, bosbouw en visserij

project voor mensen uit de omgeving van Geldermalsen alle vijf deelnemers binnen een paar weken af, ook vanwege het nachtwerk. ‘Terwijl Polen in rustige tijden zelfs om meer shifts vragen. Ook daarom zijn we hartstikke blij met ze.’

Dat het aantal meldingen van geluidsen parkeeroverlast door arbeidsmigranten toeneemt, zoals de gemeente Tiel zegt, willen de uitzenders en werkgevers best geloven. Dat komt vooral door demografie en huisvesting, zeggen ze: in sommige huizen zitten veel jonge mensen boven op elkaar. ‘Om die reden brengen wij flexkrachten vrijwel altijd in woonhuizen onder’, zegt VDU-directeur Van Doorn. ‘Daar hebben ze meer ruimte dan in vakantieparken.’

Volgens Van Doorn hebben Polen soms ‘andere drinkgewoonten’, maar stuurt hij mensen die dronken op het werk verschijnen ‘nog dezelfde dag’ terug naar Polen. ‘Anders blijven ze maar in zo'n stad hangen, en dat is voor niemand goed.’ Van Gool van Otto Workforce vindt dat ‘een beetje raar’. ‘Het zijn geen kinderen. Wij vinden vooral dat je mensen privacy moet geven, en dat kan alleen in ruimere huisvesting. Daarna is het een kwestie van eigen verantwoordelijkheid.’

In Tiel is privacy voor sommige flexwerkers inderdaad ver te zoeken, zegt Natalia van de Polo Market. ‘In huizen van sommige uitzendbureaus wonen vijftien tot twintig mensen. Sommigen hebben alleen een matras, of een kamer zonder ramen.’ Over het alcoholgebruik van Polen is ze nuchter: ‘Poolse mensen eten veel, drinken veel en werken veel.’

Soms vraagt ze zich af wat er gebeurt als alle Polen in Nederland dat laatste één dag niet zouden doen. Een hypothetische vraag, denkt ze; Polen werken altijd. Maar het antwoord weet ze. ‘Dan gaat Nederland kapot.’

Pawel, de Poolse plukker

‘They don't want us, but they need us’, zegt de Poolse komkommerplukker Pawel over Nederlanders in de podcast van radiomaker Maartje Duin, genaamd PodKas: Pawel, de Poolse plukker.

In opdracht van muziektheatergezelschap Orkater trok ze een halfjaar intensief op met Pawel, een jonge Poolse migrant die in Friesland woont en

“

‘Van het seizoenwerk tot het piepkleine kamertje: alles in zijn leven is op basis van tijdelijkheid’

werkt. De extreme modus van tijdelijkheid waarin hij constant verkeerde, trof haar het meest. ‘Van het seizoenwerk in de kassen tot zijn nulurencontract en het piepkleine kamertje: alles in zijn leven is op basis van tijdelijkheid. Daarom investeren Nederlanders geen tijd in Polen, en andersom. Terwijl flexwerkers vaak langer blijven gepland. Misschien is het tijd elkaar beter te leren kennen.’